

ZAMONAVIY TA’LIMDA YOSHLARNING AXBOROT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH

**Andijon davlat pedagogika instituti
Aniq fanlar fakulteti 2-bosqich,
201-gurux talabasi
Jabborova Odina Jahongir qizi**

Annotatsiya *Ushbu maqolada bugungi zamonaviy jamiyatda axborot xavfsizligini axamiyati, axborot xavfsizligining yoshlar psixologiyasiga ehtimoliy salbiy ta’sirlari yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *Yoshlarning axborot xavfsizligi, ko‘p madaniyatli ta’lim maydoni, yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlash tamoyillari, yoshlarning axborot xavfsizligi.*

Bugungi kunda endi shakllanayotgan yoshlarni turli axborotlarning salbiy ta’siridan himoya qilish dunyodagi eng dolzarb masalalardan hisoblanadi. Yoshlarga atrofini o‘rab turgan olam haqidagi ma’lumot beruvchi asosiy manbalarga esa, matbuot, televidenie, radio, global kompyuter tarmoqlari va boshqalar kiradi. Yoshlar har bir millatning kelajagidir. Bu esa yoshlarga jiddiy ahamiyat berilishi lozimligini bildiradi. Har bir shaxsning kim bo‘lishligi yoshlik paytidan bilina boshlaydi. Yoshlik paytida shakllanib qolgan sifatlar insonga butun umri davomida hamroh bo‘ladi. Shuning uchun jamiyatda yoshlarning odobli, aqlli, halol, tarbiyali inson bo‘lishlari uchun harakat qilinadi.

Zamonaviy ta’lim, ya’ni bugungi kunda o‘quv-uslublar va texnologiyalar orqali o‘quv-tarbiyaviy jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirishning asosiy maqsadi, zamonaviy ta’limning asosiy xususiyatlaridan biri, interaktiv darsliklar, onlayn ta’lim resurslari, maqola va videolar orqali o‘quvchilarga yangiliklar bilan tanishtirishdir. Bu uslublar o‘quvchilarni motivatsiyalash va ularning qiziqishini oshirishda samarali bo‘ladi. Zamonaviy ta’lim hamda tarbiya tizimi ishora qiladiki, dunyodagi tezroq o‘sayotgan texnologik rivojlanishdan foydalanib, o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga yondashgan tadqiqotchilik va ijodkorni shakllantirishga yordam beradi. Bu esa ularni dunyo bo‘yicha eng so‘nggi yangiliklar bilan tanishtirib, ularning shaxsiy va jamiyatga foydali bo‘lmaslikka qaramasdan chet elda yaxshi fan olmosini ko‘tarish imkonini beradi. O‘zbekistondagi zamonaviy ta’limda yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlash juda muhimdir. Bu, ularning internetda va boshqa onlayn platformalarda o‘rganishlari va ma’lumotlar bilan ishlashlari paydo bo‘lishiga yordam beradi. Bu maqsadda, o‘qituvchilar va ota-onalar shaxsiy axborotlarini himoya qilish va yoshlarning internetda qatnashishlarini chuqurlashtirish lozim. Bundan tashqari, texnologiyalar va internetni juda samarali foydalanishni o‘rgatish ham muhimdir. Bu jarayon orqali yoshlar axborot xavfsizligi haqida ma’lumotga ega bo‘lib, o‘zlariga zararli tarmoqlardan qanchalik ehtiyot bo‘lishi kerakligini tushunadilar. Zamonaviy ta’limda yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlash maqsadida, o‘quvchilarga axborot texnologiyalari va internetdan foydalanish bo‘yicha darslar o‘tkazish va ularni internetda ma’lumot qidirish, foydalanish va mavzular ustida muloqot qilishga oid xavfsizlik prinsiplarini o‘rgatish tavsiya etiladi. Bu darslar o‘quvchilarga shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish, yomon faoliyat va internetda har qanday zararli tajribalardan saqlanish uchun kerak bo‘lgan muhim ko‘rinishlarni tushuntiradi. Shuningdek, bu darslar o‘quvchilarga internet xavfsizligi sohasida mustaqil ishlash uchun kerak bo‘lgan texnik vositalarni tushuntiradi va ularni foydalanishga yo‘naltiradi. Bunaqa ta’lim usullari yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlash va ularning onlayn turmush hayoti davomida o‘zlarini himoya qilishga yordam berishi mumkin. Yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlash uchun hamkorlikda ishlash, ularning internetda tomonidan ko‘rsatiladigan risklarga duch kelish, shaxsiy axborotlarini himoya

“Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim, fan, innovatsiya va ilmiy tadqiqotlarning salmoqli natijalari: muammo va yechimlar” mavzusida Respublika ilmiy anjuman to’plam materiallari 2024-yil 19-aprel kun.

qilish va qonunlar bilan tanishtirish juda muhimdir. Bunday chora-tadbirlar orqali zamonaviy ta’limda yoshlarning axborot xavfsizligi ta’minlanishi mumkin.

Zamonaviy ta’limda yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlash uchun bir necha muhim tavsiyalar mavjud:

1. Internetni foydalanishda e’tibor qaratish: Yoshlar internetdan foydalanishda juda ko’p ma’lumot va imkoniyatlardan foydalanadilar, lekin ularning internetni ishlash usullarini bilishlari muhimdir. Ular internetda shaxsiy ma’lumotlarini himoyalash, yomon saytlardan o’zingizni himoya qilish va hokazo uchun duchor qo’llagan bo’lishi kerak.

2. Aniq so’zlanish: Yoshlar bilan axborot almashuvining so’zlanishi juda muhimdir. Ularni onlayn platformalarda zararli tartibkorlik va g’apportlar to’g’risida tushunchalarini o’rgatishingiz sharti.

3. Xavfsizlik darslaridan foydalanish: Yoshlarga axborot xavfsizligi bo’yicha talimot beruvchi darslar o’tkazish juda foydali bo’ladi. Bu darslarda ular internet xavfsizligi, sotsial tarmoq xavfsizligi va boshqa muhim mavzular haqida o’rganishlari mumkin.

4. Internet faolliklarini cheklash: Yoshlarning internet faolliklarini cheklash uchun ularga chegarasiz muddat belgilangan chet elga borishi mumkin. Bu ularga faqat axborotli va maqsadli veb-saytlarga kirish ruxsat etiladi.

5. Ota-ona tomonidan kuzatib borish: Ota-ona yoki o’quvchi maslahatchilar yordamida yoshlarning internet faoliyatlarini kuzatib bormak juda muhimdir. Ularning internetdan foydalanish tarzi va mavjud risklar haqida bilim egallab turishi kerak.

Internet bolalar tarbiyasida o’ta muhim o’rin egallaydi. Chunki, bola tarbiyaga oid xulq-atvor ko’nikmasi, hayot tamoyillari, fikrlash va olam manzarasini ko’proq aynan internet yordamida o’rganish imkoniyatiga ega. Ayrim ota-onalar farzandining kompyuter qarshisida bo’lgan vaqtida hech qanday xavotirga o’rin yo’q, deb o’ylaydi. Biroq virtual olamda ham ularni muayyan xavf-xatarlar va tahdidlar kutib turgan bo’lishi mumkin.:

Internet foydalanishni monitoring qilish: O’quvchilarning internetda qanday vaqti sarflaganligini va qaysi resurslardan foydalandiklarini kuzatish;

Cyberbullyingga qarshi kurashish: O’quvchilar arasida yuz beradigan internetda g’alati harakatlar va munosabatlarga qarshi kurashish;

Sayt bloklash: Zararli saytlarga kirishni cheklash uchun filtrlar o’rnatilishi;

Xavfsizlik so’rovlari: O’quvchilar bilan internetda xavfsizlik haqida muloqot etish va ularning xavfsizlik so’rovlari bilan turli ko’maklarni olish;

Bu maslahatlar yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlashga yordam berishi mumkin, lekin muhimki, ota-onalar, maktab mudiriyatlari va tarbiyachi kadrlar ham bu jarayonga aktiv ravishda ishtirok etmali va tomonidan ko’mak ko’rsatilishi zarurligini tushuntirishadi. Bu tavsiya yoshlarning axborot xavfsizligini ta’minlashga yordam berishi mumkin, lekin muhimki, ota-onalar, maktab mudiriyatlari va tarbiyachi kadrlar ham bu jarayonga aktiv ravishda ishtirok etishda ko’mak ko’rsatilishi zarurligini tushuntirishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Ortiqov O.R. Globallashuv jarayonida bo’lajak o’qituvchilarda mafkuraviy immunitetni rivojlantirish omillari //Scientific progress. –2021. –T. –No.5 2.Shodiyeva Sh.F. Masofaviy ta’limda o’quvchilarning puxta bilim olishlariga psixologik yondoshuv to’g’risida. Психология фани ва ёшларнинг ривожланиши. Халқаро илмий-амалий онлайн конференция материаллари. Тошкент. 2020. В.1293 1301.

3.Shodiyeva Shohsanam Furqatovna, Tuxtapulatova Gulasal Turg’un qizi. Yoshlarning ijodiy fikrlash qobiliyatlari va fazoviy tasavvurini rivojlantirishda qadimiy me’morchilik yodgorliklarining o’rni. Ilm-fan va ta’limning rivojlanish istiqbollari. Respublika uchinchi konferensiya toplami. Farg’ona. 26 iyun 2020 yil. (9-qism). B.374-378.